

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Rahastanud
Euroopa Liit

ELi keskkonnaõigus ja tulevased arengud

Kristiina Lillestik

Välissuhete ja eurokoordinatsiooni osakonna juhataja

Global risks ranked by severity

Please estimate the likely impact (severity) of the following risks over a 2-year and 10-year period.

Short term (2 years)

Long term (10 years)

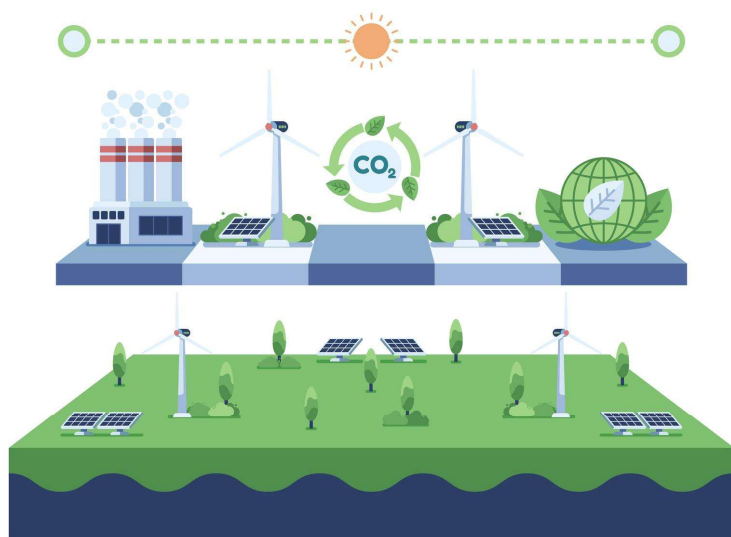

Allikas: WEF. Global Risks Perception Survey 2024-2025.

Risk categories ● Economic ● Environmental ● Geopolitical ● Societal ● Technological

Source: World Economic Forum, Global Risks Perception Survey 2024-2025

EL Rohelepe

- muuta EL kliimaneutraalseks aastaks 2050;
- Vähendada kasvuhooonegaaside heidet vähemalt 55% võrra aastaks 2030 (võrreldes 1990. aastaga);
- Lahutada majanduskasv ressursikasutusest

EL Roheleppe peamised eesmärgid

- Kliimaneutraalsus aastaks 2050 (Eesmärk on õiguslikult kinnistatud European Climate Law kaudu)
- Fit for 55“ pakett ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (ETS) reform, süsiniku piirimaks (CBAM), taastuvenergia direktiivi uuendamine, energiasäästu eesmärgid, sotsiaalne kliimafond
- Üleminek puhtale energiale (taastuvenergia osakaalu suurendamine ja sõltuvuse vähendamine fossiilkütustest)
- Ringmajandus (kestlik tootearendus, jäätmete vähendamine, ringlussevõtu suurendamine, ökodisaini nõuded)

EL „Talust taldrikule“ strateegia

Eesmärk on muuta toidusüsteem
kestlikumaks, sh:

- Pestitsiidide kasutuse vähendamine
- Mahepõllumajanduse laiendamine
- Keskkonnahoidlikum tootmine

Peamised eesmärgid aastaks 2030

- Vähendada pestitsiidide kasutamist 50%
- Vähendada väetiste kasutamist vähemalt 20%
- Vähendada antibiootikumide kasutamist loomakasvatuses 50%
- Suurendada mahepõllumajanduse osakaalu 25%-ni ELi põllumajandusmaast

Peamised seadusandlikud ja poliitilised algatused

- Pestitsiidide säästev kasutus
Ettepanek uue määruse (SUR – Sustainable Use Regulation) kohta;
PS! Komisjon võttis ettepaneku 2024. tagasi.
- ÜPP (CAP) reform. Tugevamad keskkonna- ja kliimanõuded;
Ökokavad (eco-schemes) liikmesriikide strateegiakavades;
Toetuste sidumine kestlikkusega
- Toidualane märgistus ja tarbijainfo
Plaan ühtlustatud toitumisalase märgistuse loomiseks pakendi esiküljel; Päritolumärgistuse laiendamine; Roheväidete reguleerimine
- Antibiootikumide vähendamine. Uued veterinaarravimite reeglid;
Antibiootikumide kasutamise piirangud loomakasvatuses

Peamised seadusandlikud ja poliitilised algatused II

- Toiduraiskamise vähendamine. Siduvad eesmärgid toidujäätmete vähendamiseks; Parem andmekogumine ja aruandlus
- Kestlik toidutarneahel. Ebaausate kaubandustavade direktiiv ehk UTP. Õiglasem tulujaotus põllumajandustootjate jaoks. Lühikeste tarneahelate toetamine. (täna aruanne ja dir. läbivaatamine)
- Alternatiivsed valgud ja innovatsioon. Teadus- ja arendustegevuse rahastamine (nt Horizon Europe). Taimsete alternatiivide arendamine

EL rohelepe kui strateegiline EL poliitikate suuna muutus

Schunzi* hinnangul kujutab Rohelepe endast:

- olulist meta-diskursiivset** muutust võrreldes eelnevate strateegiatega (Lissabon ja Euroopa 2020 strateegia)
- keskkonnamõõdme tõstmist keskseks poliitiliseks prioriteediks
- loogika ümberpööramist: varasemalt teenis keskkond majandust → nüüd peab majandus teenima kliimaeesmärke

*Simon Schunz (2022) The 'European Green Deal' – a paradigm shift? Transformations in the European Union's sustainability meta-discourse, Political Research Exchange, 4:1, 2085121, DOI: 10.1080/2474736X.2022.2085121

**laiemas mõttes ühiskondlik tähendusüsteem – normide, tavade ja reeglite kogum, mis kujundab arusaamu (nt poliitiline või akadeemiline diskursus)

Aga...

Ei ole täielik revolutsioon... (Schunz, 2022)

- Rohelepe ei ole degrowth-strateegia
- kasvuretoorika pole kadunud
- majanduslik konkurentsivõime jääb oluliseks

Seega:

→ paradigma muutus on diskursiivne, mitte täielik süsteemne ümberkujundamine.

→ selle tegelik mõju sõltub poliitilisest rakendamisest.

Pandeemia, Venemaa täiemahuline sõda Ukrainas, uus Euroopa Komisjon

- Covid-19 pandeemia
- Venemaa täimahuline sissetung Ukrainasse
- Uus Euroopa Komisjon astus ametisse 1. detsembril 2024

Euroopa Komisjoni võtmesuunad ja prioriteetid 2024-2029

- Kestlik ja konkurentsivõimeline majandus;
- Kaitse ja julgeolek;
- Ühtsem ja lihtsam siseturg;
- Globaalne Euroopa;
- Roheline ümberkujundamine jätkub;
- Sotsiaalsed õigused ja kaasatus;
- Reformid ja haldusvõimekus

Poliitiline kontekst ja väljakutsed

- UVL teise ametiaja heakskiit Europarlamendis oli suhteliselt pingeline, mis peegeldab poliitilise tasakaalu muutumist.
- Komisjon peab tasakaalustama strateegilist autonoomiat, rohepöörde jätkamist, konkurentsivõimet ning ELi rolli geopoliitikas tänases keerulises rahvusvahelises kontekstis.

Euroopa roheline kokkulepe uues geopoliitilises ajastus

- Energiasõltumatus = strateegiline autonoomia
- Fossiilkütustest sõltuvuse vähendamine tugevdab Euroopa julgeolekut ja vastupidavust.
- Puhas tehnoloogia = tööstuslik konkurentsivõime
- Juhtpositsioon taastuenergia, vesinikus, akutehnoloogias ja roheinnovatsioonis suurendab Euroopa majanduslikku jõudu.
- Kliimapoliitika = julgeolekupoliitika
- Energiaüleminek vähendab väliseid sõltuvusi ja geopoliitilisi riske.

Kestlikkus on nüüd osa Euroopa võimust!

2026. aasta tööprogrammi keskkonnaõiguse prioriteedid ja kavandatud algatused

Algatus	Lühikirjeldus	Eesmärk
Keskkonnaõigusaktide lihtsustamine (omnibuss)	Lihtsustab kuut keskkonnaõigusakti ja loamenetlusi	vähendab halduskoormust, kuid võib mõjutada standardeid
Integreeritud kliimakerksusraamistik	Sidus poliitika läbi kõigi valdkondade	suurendab poliitikate kooskõla
Kliimamääruse uuendamine	Paindlikum meetod 2030 kliimaeesmärkide saavutamiseks	jätkab rohepöörde õiguslikku raamistikku (<u>Esindus Eestis</u>)
Kestlikkuse aruandlus & hoolsuskohustus	Reformid aruandluse nõuetes	mõjutab keskkonnaandmete aruandlust (<u>European Parliament</u>)
Looduse taastamise seadus	Rakendamise jätkamine	tugev loodus- ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse raamistik

Millised olulised teemad on täna laual/ettepanekuid oodata 2026

- Toidu- ja söödaohutuse omnibuss ehk selle valdkonna lihtsustamise pakett, sh pestitsiidide jäägid, taimekaitsevahendite turule lubamine jne;
- Biomajanduse strateegia, mille eesmärk on toetada biopõhiste materjalide kasutuselevõttu, varustuskindlust, suurendada ELi strateegilist autonoomsust ja konkurentsivõimet globaalselt kiiresti areneval turul;

Teemad II

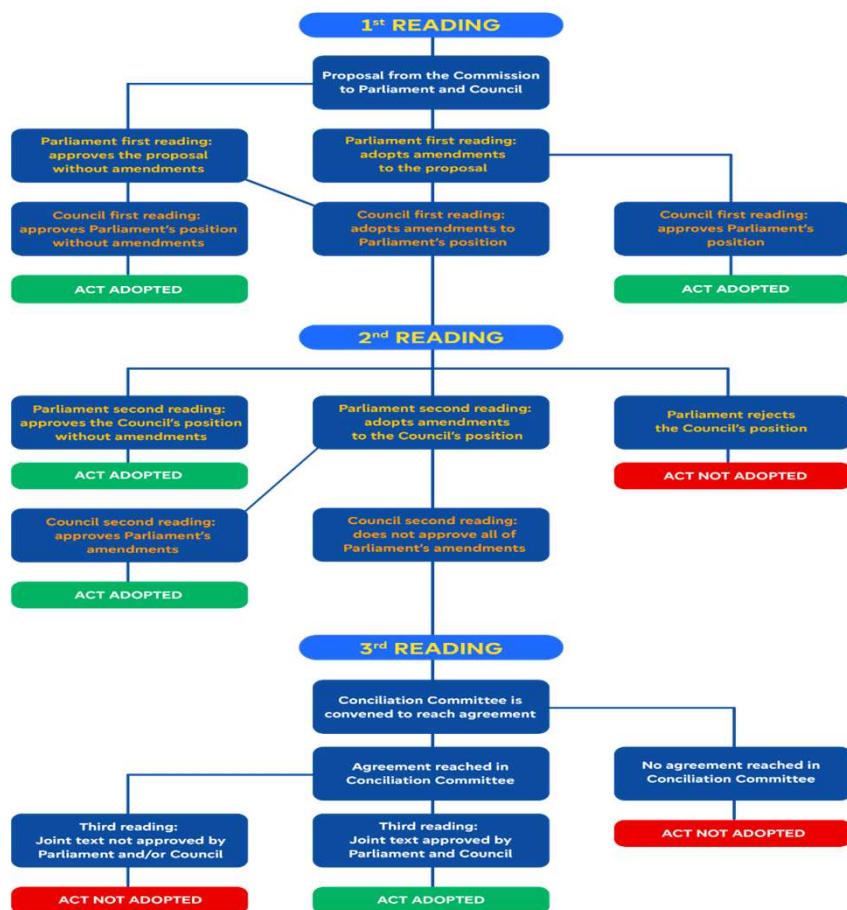
- Biotehnoloogia akt, mille eesmärk on lihtsustada biotehnoloogiasektori regulatsioone ja parandada rahastamisvõimalusi, et kiirendada toodete ja teenuste teekonda turule, säilitades samal ajal kõrged ohutusnõuded;
- Loomade heaolu- 1. detsembril 2025 Brüsselis toimunud loomade heaolu konverentsil lubas volinik Olivér Várhelyi esitada 2026. a lõpuks põllumajandusloomade heaolu eelnõud;

EL otsustusprotsess

EL otsustusprotsessi üldised reeglid

- Euroopa Komisjon esitab ettepaneku
- Õigusakti ettepanekul peab olema korrektne õiguslik alus
- Kaaluda tuleb EL meetme subsidiaarsust ja proportsionaalsust
- Hinnata tuleb ettepaneku keskkonnamõju ja mõju EL-i eelarvele
- Mõjuhindang (Impact Assessment)

Tavamenetlus ehk kaasotsustus menetlus

1. Euroopa Komisjon

→ algatusmonopol (ettepanek)

2. Euroopa Parlament – 1. lugemine

→ muudatusettepanekud

3. EL Nõukogu – 1. lugemine

→ kinnitab / muudab

Kui ei jõuta kokkuleppele:

4. -2. lugemine

→ võimalik lepitamine (conciliation)

5. Trilogue

→ mitteametlik kompromiss EP + Nõukogu + Komisjon

6. Vastuvõtmine

→ avaldamine Euroopa Liidu Teatajas

EL õigusaktide tüübid

Õigusakt	Kehtivus	Näide
Määrus (Regulation)	Otsekohaldatav kõigis riikides	GDPR
Direktiiv (Directive)	Vajab ülevõtmist riigi õigusesse	Keskkonnadirektiivid
Otsus (Decision)	Siduv konkreetsetele adressaatidele	Riigiabi otsus

Eurokoordinatsiooni üldised eesmärgid

- Tagada tõhus ja koordineeritud otsuste tegemise protsess
- Eesti EL poliitika kujundamine
- Seisukohtade ühtsus
- Eesti EL poliitika rakendamise tagamine

Allikas: Katrin Juhandi

Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetid 2025–2027

- Julgeolek ja geopoliitika – prioriteet nr 1;
- Venemaa ja Ukraina;
- Siseturg ja konkurentsivõime;
- Õigusloome kvaliteet ja proportsionaalsus;
- Majanduslik sõltumatus ja kaubanduspoliitika;
- Kliimapolitiitika ja energia;
- Võrdsus ja põhiõigused;
- EL eelarve (2028+)

Allikas: Riigikantselei. <https://riigikantselei.ee/el-poliitika-julgeolek-ja-riigikaitse/eesti-euroopa-liidus/eesti-eli-poliitika/uldist>

Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetidid 2025–2027

Eesti EL seisukohtade kujundamine

Eesti Euroopa Liidu poliitikat kujundab ja viib ellu valitsus **peaministri juhtimisel** Riigikantselei koordineerib Euroopa Liidu asjades Eesti seisukohtade kujundamist

Peaminister (Riigikantselei)

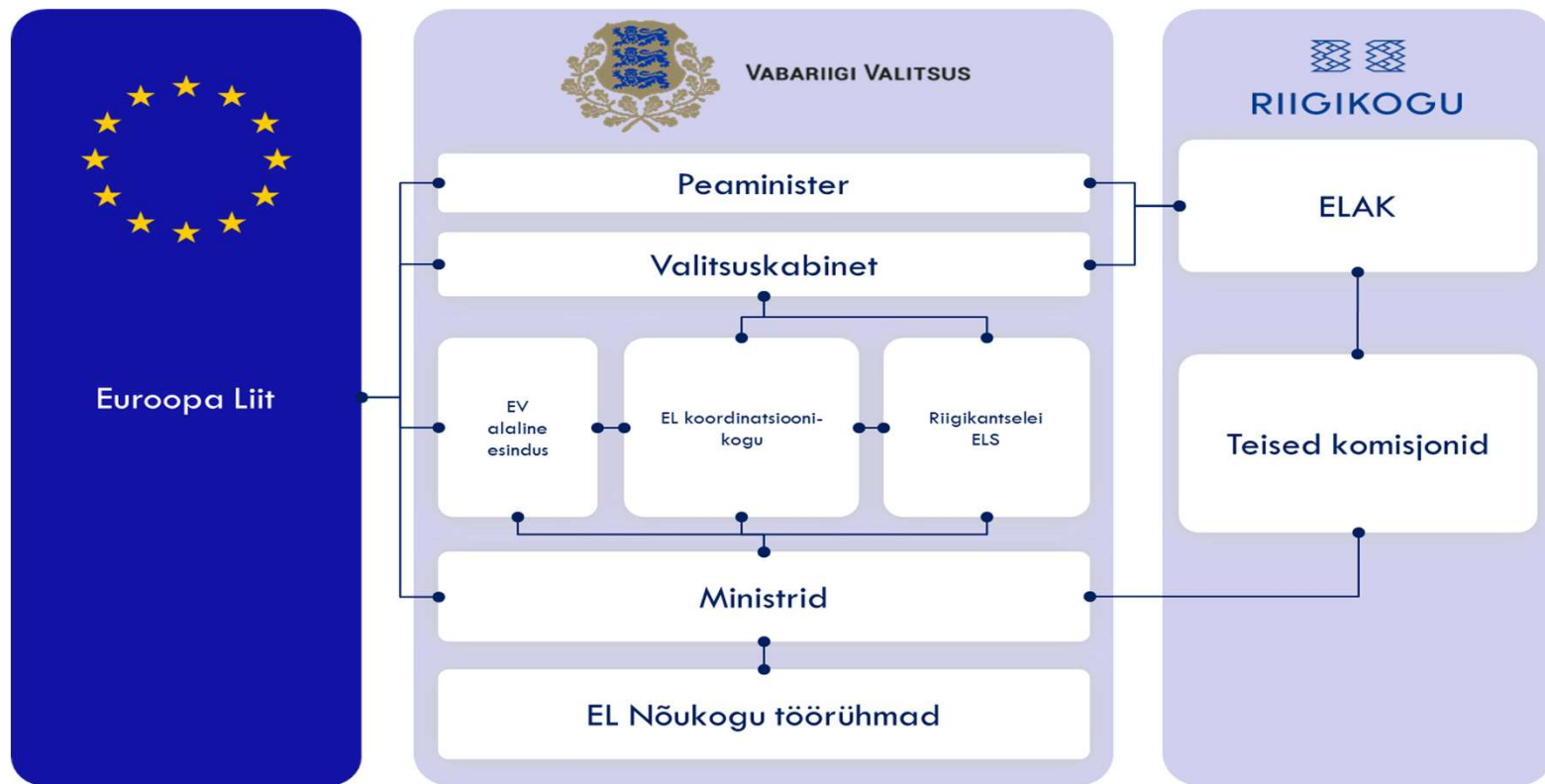
- Juhib Eesti seisukohtade kujundamist Euroopa Ülemkogu kohtumisteks ning esindab Eestit Euroopa Ülemkogus.

Ministrid (ministeeriumid)

- Vastutab Eesti seisukohtade kujundamise eest EL otsustusprotsessis ning esindab Eestit EL Nõukogus ministeeriumi valitsemisala küsimustes.
- Korraldab Eesti esindamise EL Nõukogu töögruppides ning Euroopa Komisjoni komiteedes, töögruppides ja ekspertkohtumistel ministeeriumi valitsemisala küsimustes.
- Vastutab EL õiguse rakendamise eest ministeeriumi valitsemisala piires.

Allikas: Katrin Juhandi

Eesti EL seisukohtade kujundamine

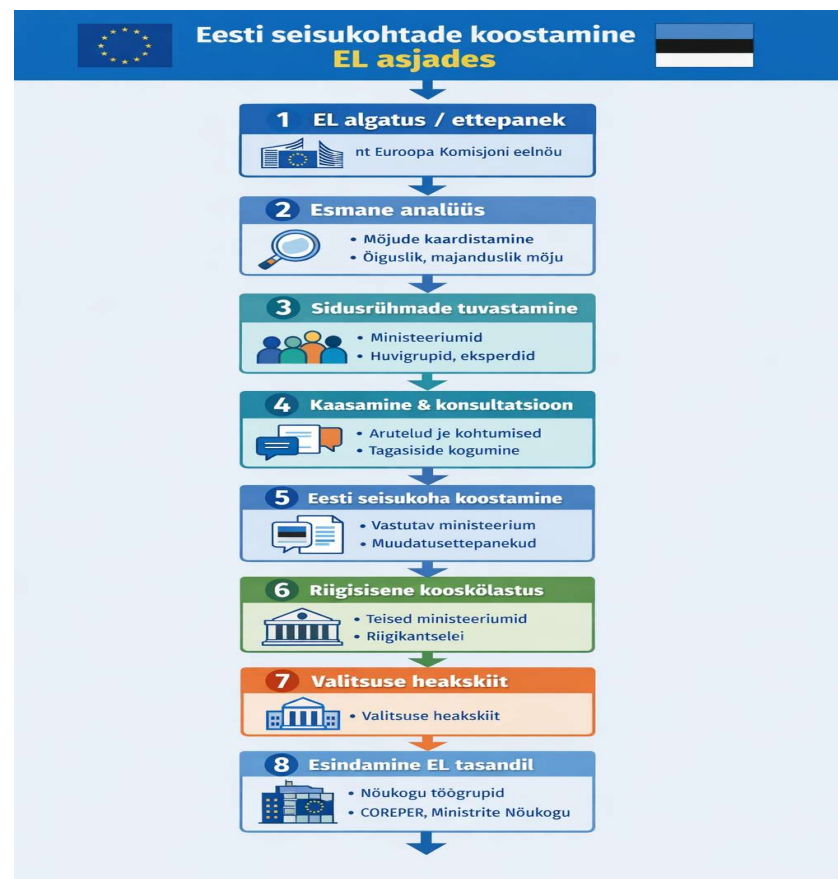

Allikas: Katrin Juhandi

Eesti seisukohtade koostamise protsess EL küsimustes

- Mõjude esialgne kaardistamine:** hinnatakse ELi ettepaneku mõju Eestile (majandus, õigus, ühiskond jne).
- Konsultatsioonid huvigruppidega:** kaasatakse Eesti ekspertide, ministeeriumide ja sidusrühmade nägemus.
- Kooskõlastus:** mitme asutuse ja valdkonna vahel kooskõlastatakse seisukohtade sisu.
- Valitsusele esitamine:** valitsus kinnitab Eesti ametliku seisukoha enne selle esitamist EL tasandi otsustusprotsessis.

Allikas: Riigikantselei. Ametniku EL käsiraamat.

Kaasamise teekaart EL asjades

- **Ajakohasus ja varajane kaasamine**
  - huvirühmi ja sidusrühmi kaasatakse juba siis, kui EL ettepanek on varases staadiumis
  - tagatakse konstruktiivne mõjuanalüüs ja seisukoha ettevalmistus
- **Avatus ja läbipaistvus**
  - kaasamine toimub vastavalt hea kaasamise tavadele
  - dokumenteeritakse, kes on kaasatud, milline oli protsess ja millised olid sisendid
- **Kooskõlastamine ja vastutus**
  - vastutav ministeerium vastutab kaasamise planeerimise ja elluviimise eest
  - tihe koostöö teiste ministeeriumide, Riigikantselei, Riigikogu kantselei ning huvigruppidega
- **Tõendus põhine lähenemine**
  - hinnatakse nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid mõjusid Eestile enne seisukoha kujundamist

Rakendamine ja järeltegevused

- Kui EL õigusakt on vastu võetud, peab Eesti planeerima selle rakendamise riigisisesele, sh arendama riigisiseseid õigusakte (eraldi protsess), et tagada sobivus ELi normidega.
- Direktiivide puhul planeerima nende ülevõtmist, vastavate õigusaktide muutmist, väljatöötamist ja nende rakendamist
- See on osa EL õigusaktide rakendamise protsessist.

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Arutelu ja küsimused

<https://www.linkedin.com/in/kristiina-lillestik-577817b1/>